

Tale til Nei til EUs landsmøte 2020

Av Kathrine Kleveland

Gode landsmøte

For tre uker siden ble det foreløpig stans for EUs fjerde jernbanepakke. Nei til EU har jobbet mye med Jernbanepakka de siste årene. Jeg omtalte den som hovedsaken på landsmøtet i 2018. Siden det har vi jobba sammen med Norsk Lokomotivmannsforbund og Norsk Jernbaneforbund, ute i organisasjonen, sammen med allierte partier på Stortinget, og i siste innsjutt med direkte påvirkning av enkeltrepresentanter.

EUs fjerde jernbanepakke fikk bråstans før den kom inn på stasjonen. Nå vet ingen når dette EU-toget kan starte igjen, heller ikke hvor skadet det ble i bråstansen. Men Brussel-ekspressen kommer til å starte igjen og den må stoppes endelig for å hindre senka sikkerhet og anbudstvang på **norsk** jernbane.

Vi er mange som mener at regjeringen har foreslått en inngripende suverenitetsavståelse til EU, som er i strid med Grunnloven.

Dette er også undergraving av topilarsystemet der Norge ikke skulle være underlagt EU direkte, men forholde seg til det selvstendige overvåkingsorganet ESA og EFTA-domstolen. Flere jurister ser også det problematiske i dette.

Et flertall på Stortinget, med et avgjørende Frp utenfor regjering, sendte derfor EUs fjerde jernbanepakke til Høyesterett via Grunnlovens paragraf 83. Den paragrafen har ikke vært brukt siden 1945, så når noen snakker om rettsliggjøring av politikken, er det neppe denne paragrafens skyld.

Apropos Høyesterett så skal vår anke om behandling av ACER-saken i januar behandles i Høyesterett av alle Norges Høyesterettsdommere

ACER-saken med kampen mot EUs tredje energipakke som lå på vent i EØS i nesten ti år ble spesiell. Vi var så nære ved å få veto i 2018. Det var enorm oppmerksomhet i egen organisasjon, fylkesting, kommuner og 102 ordførere sa nei, fagbevegelsen var uenig med Arbeiderpartiet som endte med å stemme for 20. mars 2018.

Det var alvorlig for oss å gå til søksmål mot staten. Ja, det kjentes i magen da vi vedtok på rådsrådet i april 2018 å starte innsamling til søksmål. Begrunnelsen var at feil grunnlovparagraf var brukt, og det ikke var tatt hensyn til den suverenitetsavståelsen dette er. Da vi hadde passert 1 million tok styret avgjørelsen og gikk til Tingretten som ville avvise saken. I Lagmannsretten slapp vi saksomkostninger, og valgte å anke til Høyesterett. Foreløpig er det samla inn 1.3 millioner til søksmålet.

I sommer fikk vi beskjed om at Nei til EUs anke vedrørende ACER-søksmålet skal behandles i Høyesterett. Og ikke nok med det, i høst ble det bekreftet at dette skal foregå i plenum. Dette er ikke noe som skjer stadig vekk. Nei til EUs sak om hvorvidt vi skal få fremme ACER-saken i rettssystemet er så prinsipielt viktig at alle landets 20 høyesterettsdommere skal være med å dømme i vår sak.

Dette er to eksempler på at Nei til EU kjemper for norsk suverenitet!

Nei til EU kjemper for norsk suverenitet!

Nei til EU mobiliserte stort i kamp mot regjeringens avgivelse av suverenitet til Finanstilsynet uten at det førte helt frem. Den gang ble i alle fall paragraf 115 brukt som den suverenitetsavståelsen det var.

Nei til EU mobiliserte til enda større kamp mot suverenitetsavståelse til EUs energibyrå ACER, og enda nærmere var vi, uten å nå helt frem. Der ble ikke paragrafen om suverenitetsavståelsen brukt. ACER-kampen ga oss ny selvtillit og 2000 nye medlemmer.

Når vi nå har vært med på å stoppe EUs fjerde jernbanepakke, i alle fall midlertidig, er dette vår største politiske seier siden den rødgrønne regjeringen sa nei til Postdirektivet. Nå skal Høyesterett se på hvorvidt det holder med alminnelig flertall, eller om regjeringens forslag må gjøres om for å kunne benytte paragraf 115 – og da blir det nei på Stortinget.

En tredje EU-kamp?

Enkelte har kommentert at ACER-søksmålet og bråstansen til EUs fjerde jernbanepakke er rystelser som kan gi Norge den tredje EU-kampen.

«Høyesterett kan komme til å se saken i et større perspektiv. Vi har innført så mange EØS-direktiver at det ikke er mye igjen av norsk selvråderett. Høyesterett kan komme til å se på hva som var premissene for å inngå EØS-avtalen og hvordan den fungerer i praksis», skrev Magne Lerø nylig og fortsatte:

«Det vil være en bombe om Høyesterett skulle konkludere med at Stortinget uthuler selvråderetten i et tempo som er i strid med grunnloven. Da er vi midt i den tredje store EU-kampen.»

Her er det fristende å gå tilbake til 27. juni i år da Erna Solberg i dette oppslaget i Aftenposten svarte på Unge Høyres ønske om en ny EU-kamp med følgende sitat: Det er ingen god idé å starte en EU-debatt på et tidspunkt der motstanden mot medlemskap er så massiv i det norske samfunnet.

Bakgrunnen var interne diskusjoner i Høyres programkomite om en mer offensiv holdning til å melde seg inn i EU, noe altså statsminister Solberg advarte mot.

EU-EØS-statsrådene som kom og gikk

Erna Solbergs regjering har også hovedansvaret for ikke bare å ha funnet opp, men også avskaffet EU- og EØS-statsrådene. Jeg har i min lederperiode overlevd alle fire og sett dem komme og gå.

Vidar Helgesen var inne i sitt andre år da jeg ble valgt. Året etter kom Elisabeth Aspaker som satt et år. Deretter kom Frank Bakke-Jensen som satt et knapt år, før til slutt Marit Berger Røslund satt i knappe tre måneder.

Jeg hevder friskt at disse ministrene var mere EUs representanter i Norge enn robuste norske representanter mot Brussels påvirkning.

Sammenhengende nei-flertall i 15 år

Erna Solberg har jo helt rett. Nordmenn vil ikke ha noe EU-medlemskap. Vi har passert 15 ½ år med sammenhengende nei-flertall på alle EU-målinger uansett hvem som har spurt.

EU gjør oss slettes ikke arbeidsledige. Det kommer stadig krevende saker - og Nei til EU går på med krum hals, det være seg tilsyn og direktiver, EUs mange pakker av ymse slag med stadig stigende nummer og ikke minst EUs kreative nysatsing på byråer. Alt dette som EØS-avtalen gjør at vi må stemme over i Stortinget stadig vekk.

EØS-debatten

Som ny leder i Nei til EU ble jeg spurt av avisa Nationen hva jeg ville gjort om jeg var statsminister for en dag. Da svarte jeg:

- Åh, da ville jeg gjort to ting. Jeg ville innført et gratis, organisert skolemåltid til alle grunnskolebarn før lunsj. Etter lunsj ville jeg sagt opp EØS-avtalen. Det ville vært en fin dag. Da kunne jeg bakt bløtkake og invitert gjester på kvelden – såpass synes jeg en statsminister bør gjøre.

EØS-avtalen har alltid skapt stort engasjement i Nei til EU. Det var stor motstand mot EØS-avtalen før den ble vedtatt høsten 1992, og flertallet i Nei til EU har alltid vært mot EØS-avtalen. Samtidig hadde vi ikke vunnet EU-kampen i 1994 om ikke EØS-debatten var blitt dempet i forkant. Ledelsen i Nei til EU visste at vi trang alle på laget for å vinne kampen mot EU-medlemskap.

Nei til EU er en tverrpolitisk grasrotorganisasjon, da er det viktig at vi representerer flest mulig! Som beredskapsorganisasjon i EU-spørsmålet er det både viktig og riktig at vi fortsatt har EØS-tilhengere med i kampen. Jeg forsvarer stadig EØS-tilhengernes plass i Nei til EUs styrer og utvalg. Det skjerper debatten og gir bredde i laget.

Vi må ikke glemme at organisasjonen heter Nei til EU, og at det er hovedmålet vårt. Jeg har nylig nevnt at noen snakker om og andre ønsker en ny EU-kamp. Og vi har sett før at dette kan snu raskt.

Samtidig har Nei til EU landsmøtevedtak på å si opp EØS-avtalen, og når enkelte av våre allierte advarer mot for sterk EØS-fokus, vil jeg stille fem spørsmål:

- På hvilken måte påvirker EU Norge i dag?
Via EØS-avtalen

- Hva er det som knytter oss stadig nærmere EU på tross av nei i to folkeavstemninger?
EØS-avtalen
- Hva er grunnen til at Stortinget stadig stemmer over nye EUs byråer, direktiver og pakker som så dikterer norsk politikk?
EØS-avtalen
- Hva er det som står bak et stadig sterkere press på arbeidslivet i Norge?
EØS-avtalen
- Hva er det som har gitt et stadig større misforhold mellom eksport og import av landbruksvarer fra EU?
EØS-avtalen

Et av de siste eksemplene er Wizz Air

Et av de ferskeste eksemplene på EØS-påvirkning i Norge er det ungarske flyselskapet Wizz Air. Det var ikke akkurat en ny konkurrent med fagforeningsknusing som merkevare Norge og flybransjen trang midt i en pandemi. Men innenfor EØS-området er det uhindret konkurranse som rår.

Det ungarske lavprisselskapet Wizz Air skal tilby billigbilletter på de mest lukrative melkerutene i Norge. Selskapet synes å ha sosial dumping som forretningsidé. Toppsjef József Váradi avviser både tariffavtaler og fagforeninger, som ifølge ham er «barnslige» og har sagt: – Fagforeninger er ikke min greie.

Organisasjonsfrihet og retten til å inngå tariffavtaler er nedfelt i norsk lov, også gjennom ILO-konvensjonene. Men, som vi så ved Holship-dommen mot havnearbeiderne i 2016, overkjører EØS-avtalen annen norsk lov og internasjonale konvensjoner. Dette slo Høyesteretts flertall fast i sin dom. Internasjonale konvensjoner stopper ikke EØS-retten. Dette nevner ikke LO når de kritiserer Wizz Air.

Det er fra flere hold reist krav om at det må være en minstepris på flybilletter. Et slikt inngrep i den frie konkurransen vil neppe heller gå upåaktet hen i EU-kommisjonen og hos ESA.

Statsministeren sa at hun vil boikotte Wizz Air privat. Hun vet godt det Nordland fylkeskommune, som ville boikotte WizzAir også forsto. EØS-avtalen gir ikke rett til forskjellsbehandling. ESA kommer og tar oss om vi forsøker det.

Akkurat slik ESA har sagt de vil opprette sak om Norge, norske fylkeskommuner og kommuner som vil beholde strenge seriositetsbestemmelser som virker mot kriminalitet. Dette skjer fordi vi er bundet av EØS-avtalen.

Brexit svekker EU

Storbritannia forlot EU 31. januar i år, og ved nyttår er det også slutt på den midlertidige overgangsordningen. Brexit vil gi EU ei kraftig ripe i lakken, uansett hvordan det vris og vendes på det!

Da statsminister Cameron ga løfte om EU-avstemning ble det et år med ekstrem stor oppmerksomhet om Nei til EU og «landet utenfor EU». Utenlandske medier av alle slag, fra Japan, Frankrike til The Sun, BBC med flere fra Storbritannia intervjuet oss. Det var spesielt å være til stede i London under avstemningsdøgnet. I etterkant har den lange innspurten med forhandlinger om avtale eller ei vært en interessant reise. Først Theresa May, og nå Boris Johnson.

Men avgjørelsen er tatt, britene skal igjen få bestemme sine egne lover, ha sine egne grenser, sin egen handelspolitikk. Jeg tror fortsatt på avtale, men er trygg på at britene vil leve godt med WTOs regelverk også.

Norge har inngått fiskeriavtale med Storbritannia. Det er en avtale mellom to kyststater bygd på havretten og forskningsbaserte fiskekvoter. EU krever å få beholde sine kvoter og få vetorett mot endring av kvotene. Det er et helt urimelig krav og Norge bør stå sammen med Storbritannia og forsvare kyststatenes rettigheter. Det er også forventninger i både Storbritannia og i Nord-Norge om at det nå skal være mulig å få økt bearbeiding av fisken vår i begge land.

I år er Nei til EU som organisasjon 30 år

I år er organisasjonen Nei til EU 30 år. Nei til EU har disse årene ikke bare kjempet en EU-kamp og vunnet den. Jeg vil påstå at Nei til EU hver dag er et viktig korrektiv i EU-saken landet rundt. Nei til EU har også vært og er avgjørende for å holde EU-debatten levende i Norge.

Vi er utrettelig i kamp mot nye direktiver, alle slags lovpakker og ikke minst de nye byråene. Unionen leverer nye saker i et høyt tempo. Og paradoksalt nok er Norge, som ikke er med i EU, blant de ivrigste til å innføre nye regler og forordninger vi blir ilagt via EØS-avtalen.

Som leder er en av oppgavene mine alltid å ville **mer** på vegne av organisasjonen: Flere medlemmer, mer synlighet, enda bedre resultater. Og jeg vet vi kunne gjort mer. Men da har det også vært betryggende å kunne se at våre motstandere enkelte ganger gir uttrykk for at vi er irriterende mange og irriterende mye til stede, blant annet i avisspaltene.

Her vil jeg takke alle våre medlemmer. Nei til EU har mange av de mest trofaste og utholdende medlemmene i Norge, og jeg setter stor pris på hvert eneste medlem.

Samtidig må vi huske på ungdommen. Jeg har alltid prioritert Ungdom mot EU når jeg har blitt invitert. Når ungdommen vil engasjere seg må vi gi dem plass, sette dem øverst på talerlista, være lydhøre og møte dem med respekt og gode argumenter så de tar ordet også i neste debatt. Det er et felles ansvar å være en god og ryddig organisasjon hvor de unge blir hørt og respektert.

Fra BBC Newsnight i London til Protestfestivalen i Bygland

I morgen skal jeg takke for meg etter utallige menneskemøter, debatter, konferanser, sommerleire med Ungdom mot EU, besøk hos allierte i Danmark, Island og Storbritannia, gode kontordager og innledninger, etter teamsmøter og webinarer, vet jeg at det er engasjementet og menneskene jeg vil savne.

Etter seks år som leder er minnene mange: Fra fylkesårsmøter i Kirkenes og Lakselv i nord til debatt på biblioteket i Kristiansand og møte på jordbrukskolen i Lyngdal i sør. Fra direktesending på BBC Newsnight i forkant av Brexitavstemningen og debatter på Arendalsuka og Dagsnytt Atten til Protestfestivalen i Bygland, de som ringer eller sender håndskrevne brev. Fra Trondheimskonferanser til besøk i Fremskrittspartiets programkomite. Fra stortingsmøter til de hjertegode søstrene Katerås i Agder, eller fra alle kvinnekongresser til innlegg i herreklubben Det norske Selskap. Jeg har likt alt sammen og gjort mitt beste for å være ryddig, tydelig og synlig på vegne av neialliansen.

Ansatte, tillitsvalgte medlemmer, ungdom

En stor takk til alle dyktige ansatte jeg har hatt gleden av samarbeide med i seks år. Takk fordi dere legger til rette for oss tillitsvalgte, skriver faktatekster, ordner og fikser - og bidrar praktisk, politisk og i friske diskusjoner på kontoret, med godt humør.

Morten Harper som fagansvarlig for politikk må nevnes spesielt. Han stiller alltid opp, og har vært min faglige trygghet mang en gang. Takk for godt samarbeid, Morten!
Thomas som nåværende generalsekretær må også få noen ekstra ord. Du er målrettet, strukturert og har gjennomføringskraft. Du ser hvem du har å spille på og du spiller på lag. Litt lun østerdalshumor bidrar også godt.

Jeg kommer ikke til å glemme videoopptak med Eivind Formoe utenfor Tingretten, på Fiskebrygga eller at jeg sto høyt på et bord på kontoret fordi vi brukte Rolf Grovenmaleriet og ville ha med det øverste på det gedigne bildet, og alle gangene han tålmodig har tatt nye opptak fordi jeg har glemt tekst.

Lunsj på kontoret med quiz, og diskusjoner. Stabssamlingene til Nei til EU er lærerike samlinger med besøk av UD, Jan Davidsen eller Bondelaget. Bildet her er fra Eidsvollbygningen der vi hadde stabssamling. Sommerens samling ga en sterk omvisning tilknyttet 22. julisenteret.

Jeg har hatt glede av å treffe flere som ser tilbake på engasjement, styreverv og ikke minst ansatteforhold i Nei til EU med stor entusiasme og glede. De har bidratt i en organisasjon som betyr noe!

Til de tillitsvalgte gjennom årene vil jeg bare si. Maken til trofast innsats. Jada, friske diskusjoner når vi ikke er enige. Lange styremøter der det ble nødvendig med taletid. Men sammen fant vi gode resultater.

Ute i landet står dere på fra organisering og gjennomføring av stand på Dyrskuen eller Arendalsuka i dagevis, eller aksjon på lokalbutikken i nord. Fra møter og konferanser.

Og ivrige lokallag som for eksempel Bamble Nei til EU som jeg har besøkt flere ganger. De arrangerte i høst møte om beredskap i samarbeid med Fagforbundet og Bamble Bondelag. Det ble gode diskusjoner, nye medlemmer og er et godt eksempel på den bredden av allierte vi fortsatt må jobbe for å beholde!

Takk også til alle fylkesledere som tar i et tak år etter år.

Jeg har stor respekt for alle som har lagt så godt grunnlag for organisasjonen, og er glad jeg fikk stå i front for laget på min etappe.

Takk til dere alle: Æresmedlemmer, igangsettere, vedtektsryttere, organisasjonsnerder, styremedlemmer, fylkesledere, tillitsvalgte, rådsmedlemmer, kaffekokere og Ungdom mot EUs gode folk, vervegeneraler, generalsekretærer og andre ansatte disse årene.

Også de to siste årene har vi i Nei til EU dessverre mistet noen av våre gode venner i nei-kampen. Markante nei-personligheter, aktivister og støttespillere. Det er flere jeg kunne trukket fram, men to kommer jeg ikke unna. Guro Fjellanger, som var generalsekretær under EU-kampen i 1994 og Lars Erik Hyllvang, som var styremedlem i Nei til EU denne perioden. Begge døde i fjor og vi minnes dem med takknemlighet og tar minnene med oss. Takk for det de bidro med!

Kultur – Tove Bøygard – dikt

Jeg har alltid verdsatt at Nei til EU har satt kultur høyt. At blant annet Sosialistisk kor, Edvard Hoem og Valkyrien deltok på 25-årsjubileet for Nei-seieren fra 1994 i november i fjor, bekreftet det jeg med stor sikkerhet vil påstå: Vi hadde ikke vunnet uten kultur i EU-kampene. I aksjonen før folkeavstemningen var Leseboka, forfattere, kunstnere og artister avgjørende. Vi sang «Åpne grense, åpen port, men vi gir kje nøkklan bort».

På de aller fleste av våre arrangement er det kulturelle innslag. Da kvinnekongressen om miljø ble holdt som webinar i oktober, deltok Marte Wulff med sanger som treffsikkert passet temaet.

Tove Bøygard laget i 2017 en ny og fengende Nei-sang, og hun trakk fram folkestyre og solidaritet som grunner til at hun ville lage ny Nei-sang. Den finner dere på nettet.

Og om noen vil huske meg for alle diktene jeg har åpnet ulike møter med, synes jeg det er fint.

Demonstrasjoner – konferanser

TISA-demonstrasjoner, Brexit, EUs fjerde jernbanepakke og Trondheimskonferansen – det har vært fellesskapet i kampene. Det er skikkelig trøkk når vi kommer samlet fra kontoret til Eidsvolls plass, med plakater med logo og budskap stiftet på Magnar Nomedals trepinner og møter flagg, faner og mange andre aktivister. Eller når det ligger over 600 T-skjorter med politisk budskap klart på Trondheimskonferansen.

Forrige leder Heming Olausen sa da jeg overtok i 2014: Sett av datoene for Trondheimskonferansen. Der må du være. Trondheimskonferansen er et stort politisk verksted der Nei til EU har bidratt med forkonferanser og har vært med å sette dagsorden blant annet med T-skjorte stunt om både ACER-kamp og EUs fjerde jernbanepakke.

Internasjonal solidaritet – verden er større enn EU

Fra styrets forslag til ny arbeidsplan siterer jeg: «Nei til EU ønsker samhold og tilhørighet mellom folk på tvers av kontinenter og verdensdeler. Internasjonalt samarbeid mellom selvstendige stater er en forutsetning for en solidarisk verdensorden. Verden er et større felleskap enn det EU kan tilby.»

Å stå utenfor EU er en forutsetning for at Norge kan føre en selvstendig, solidarisk handelspolitikk og tale med en uavhengig stemme i internasjonale fora. Nei til EU sier JA til globalt og mellomstatlig samarbeid, som respekterer det nasjonale folkestyret. Som et lite land har Norge alltid vært opptatt av å fremme og delta i internasjonale organisasjoner.

Nobels fredspris i år er det beste bevis på internasjonalt samarbeid og solidaritet jeg kan tenke meg. Rettferdig fordeling av mat utdelt av verdens største humanitære organisasjon. Nei til EU gratulerte Verdens matvareprogram med fredsprisen. Verdens matvareprogram er en verdig, viktig og riktig mottager av årets fredspris.

Mat er mer enn å mette. Mat er internasjonal politikk som utenriks- og handelspolitikk. Utenfor EU kan Norge ha hånda på rattet på vår egen landbruks- og fiskeripolitikk. Mat er bistandspolitikk, og om mat er mer enn å mette, er matens viktigste funksjon nettopp at den metter. Verdens matvareprogram har en overordna rolle som respekteres, redder liv i katastrofesituasjoner og støtter en bærekraftig fremtid for mange mennesker.

Som et lite og selvstendig land har Norge spesielt gode forutsetninger for å spille en aktiv meglerrolle i internasjonale konflikter, som vi for eksempel har hatt i Midt-Østen. Denne rollen kunne Norge neppe hatt som EU-medlem.

Miljø

Et område som særlig viser nødvendigheten av internasjonalt samarbeid er miljø. Det handler også om å sikre vilkårene for matproduksjon i fremtiden. Forurensningen stopper ikke ved landegrensene – heller ikke ved EUs grenser. Vi trenger globalt samarbeid for å løse de globale problemene, både klimakrisen og utarmingen av arts mangfoldet. De viktige internasjonale miljøavtalene er utviklet gjennom folkerettslig samarbeid, gjennom avtaler mellom villige land, og mange er forhandlet fram innenfor FN-systemet.

Når vi diskuterer klima er det også interessant å se at løsningene kan være nære. Møter med Bondelagsleder Lars Petter Bartnes og Fagforbundets Mette Nord i løpet av ei uke ga meg noe å tenke på. De snakket naturlig nok begge om ting nær seg og hva de var opptatt av, men når jeg spurte dem om klima, pekte begge to uavhengig av hverandre på løsningene som mat produsert nær oss, og velferdstjenester nær folk.

Vi må tenke globalt, men handle lokalt!

Nei til EU stoppet ja-sidas grunnlovsendring

Tilbake til starten av talen og kamp for grunnloven. **Grunnloven er verdt å kjempe for.**

Nei til EU kjemper stadig for norsk suverenitet. Nei til EU bidro til å stoppe ja-sidas grunnlovsendring. Ja-siden ville gjøre det enklere å avstå suverenitet og ønsket 2/3 flertall ved suverenitetsavståelse i stedet for ¾-dels flertall. Jeg har aldri vært veldig glad i matematikk, men her var brøkgregningen viktig. Det var derfor en seier i 2016 da vi så at EU-entusiastene ga opp å fremme forslag om grunnlovsendring i perioden 2017 – 2021

I 2014, året jeg ble valgt til leder, ble Grunnlovens 200-årsjubileum grundig feiret. Nei til EU slo det sammen med 20-årsjubileet for Nei-seieren i 1994.

Når jeg nå går av skal Nei til EU forsvare Grunnloven i Høyesterett. I Nei til EU er vi ikke bare opptatt av Grunnloven i jubileumsår, men hegner om det norske folkestyret og tar kampen for Grunnloven og Grunnlovens spilleregler hver dag. Det skal vi fortsette med!